

„Az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon!” - ?
(Csokonai Vitéz Mihály)

Egy kétszázharminckét esztendővel ezelőtt megjelent mű alcímének áthangszerelésével kölcsönzött a vezérgondolat vezérkérdése a főgondnoki szolgálatról számadás részeként: Valóban az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon? Mint minden számadásról elmélkedésnek, ennek is a célja, hogy a hit igazságainak és parancsainak logikusan következtető, személyes megfontolása minél teljesebb képet adhasson egy gyülekezeti főgondnok Kálvin téri lelki és anyagi sáfárságának kihívásairól.

A lelki és anyagi sáfárság kihívásaira adott válaszok.
(Milyen kihívásokkal kell megküzdeni az egyházkormányzati tisztséget vállalóknak?)

A főgondnoki szolgálatvállalás

Két választás éve volt az egyházközségben a 2023-as esztendő úgy, ahogy a lelkészválasztás a presbitériumi szuverenitáspróbák legkülönlegesebbike is egyébként. Főgondnok-jelöltet nem tudott magából állítani a jelölési határidő utolsó napjaig a presbitérium. Személyesen is számot kellett vetni így a teljes jogú egyháztagságból, s különösen az akkori egyházkormányzati tisztségből fakadó felelősséggel: az egyházközség nem válhatott szégyenszemre saját erőből kormányzásra képtelenné.

Kálvin akkor is figyelmeztetett, de ma is figyelmeztet minden egyházkormányzó tisztségviselőt, nemcsak a lelkipásztort: „... *hanem az, aki egy helyre elhivatott, ne gondolkodjék maga máshova elköltözésről, sem amint azt magára hasznosnak találja, ne keresse az onnan való elszabadulást.*”

Az egyházközségi egyházkormányzás akkorra már teljessé váló válsága miatti kihívásokat a lelkészválasztást 2022-től előkészítő folyamatban egyre többen ismerhették fel a csaknem teljes képével. Mit jelentett a válság? Bizalomhiányt és bizalomvesztést. Az egység csak formálisan létező volt. A nyitottság helyett bezártság lett a jellemző. A lelki és anyagi tartalékok felélése megkezdődött. Megbillent az egyensúly a presbitérium képviselői és a presbiterek között. Egyházkormányzási vitás kérdések teljes nyilvánossága helyett „szőnyeg alá söprés” lett a válasz. Nem a jó irányba mutató indulatok uralták az egyébként szereptévesztővé is váló egyházkormányzati szolgálatot.

Valakinek ebben a helyzetben kellett igent mondani, hiszen Kálvin tanítása szerint: „... *nem nagyravágyásból, nem kapzsiságból és nem más valami kívánságból, hanem Isten iránt való igaz félelemből és az egyház felépítésére való igyekezetből fogadjuk el a felajánlott tiszteletet.*”

Szereptévesztés nélkül a főgondnok csak egyike a presbitereknek, a megválasztása nem egy adott személy érdemeinek elismerését jelenti, hanem olyan többletterhek és törvényekkel telepített felelősségterhek egy presbiter általi felvállalását, aminek hordozására a súlya miatt – egyébként érthetően – kevesen tudnak igent mondani.

A főgondnok nem egy „vezető tisztségviselő”, mint ahogy önmagában a gyülekezet lelkipásztora sem úgynevezett egyházközségi vezető, hanem sokkal inkább a „tanító presbiter”, hiszen az egyházközséget a presbitérium vezeti. Ehhez kellett visszatérni, mert valójában a presbiterek együtt lennének az egyházközség lelki és anyagi javainak sáfárjai, a felelős irányítók, de ezt a feladatukat egy közösségben, a megszervezett presbitériumban tudják csak ellátni. A presbiterek a törvényes egyházjogi jogcselekményeiket a presbitériumi keretek között, azaz ülésen teljesíthetik. A presbitérium és képviselői közötti bizalmi alapú kapcsolatot helyre kellett állítani az

egyházköztségben.

A főgondnok a gyülekezeti lelkipásztorral együtt a korábbi szereptévesztésektől megszabadulva csak megszervezi, előkészíti a presbitériumi egyházkormányzás feltételeit.

Az elnökség tagjaként a főgondnok a kormányzótársával közösen az egyházjogi rendjében képviseli a presbitériumot az egyházi személyek felé, illetőleg végrehajtja a presbitérium döntéseit. Ezt a rendet kellett visszaállítani az egyházköztségben is.

A gyülekezet megépített hajója, az egyházközség, a világi jogviszonyokban önálló jogalany is, jogi személy, ezért a főgondnok törvényes képviselőként együttes „cégjegyzési jogot” gyakorolva hozzájárul ahhoz, hogy a polgári jogalannyá is váló gyülekezeti hajó, az egyházközség, a presbitériumi döntésekkel elrendelt magánjogi jogcselekményeket tudja a polgári joghatásukkal teljesíteni a világi jogviszonyokban.

Az, hogy az egyházközségi közgyűlés hatáskörébe tartozik a főgondnok megválasztása, azt fejezi ki, hogy e tisztség a legitimitását közvetlenül a legfőbb egyházközségi egyházkormányzati szervtől származtatja úgy, ahogy egyébként a közgyűlés egyházkormányzati szuverén döntése az élő Isten szuverenitásának kinyilatkozásából fakadhat csak, azaz kizárólag lelkiéppen elhatározott döntés lehet az egyik teherhordó kiválasztása a presbitériumi közösségből. A rendszeres, az istentiszteleti alkalmak hirdetéseinek keretében elhangzó főgondnoki beszámolók, összegzések rendeltetése így az egyházközségben is a legfőbb egyházkormányzati szervvé, azaz a közgyűléssé is szervezhető egyháztagoknak (az egyházat elsődlegesen kormányzó egyháztagoknak) a tájékoztatása egy-egy időszakra visszatekintve a presbitériumi kormányzás állapotáról és eredményeiről. Ezzel is kézzelfoghatóbbá válik immár a presbitérium és a gyülekezet közvetlen kapcsolata. Elérhető minden egyháztag számára a Presbitériumi Határozatok Tára elnevezésű dokumentumgyűjtemény.

Az egyházközségi vagyonkezelés világi jogi feladatkiosztásához szükség volt egy kereskedelmi típusú szemléletváltásra is. Képessé kellett válni az egyházközségi szerződéses jogok és érdekek megvédésére is, hiszen *„bármilyen vagyona van is az egyháznak akár földbirtokban, akár pénzben, az mind a szegények öröksége.”* Olyan, mint egy bizalmi vagyonkezelés addig, amíg az Úr kiadni nem rendeli a vagyont a szegényeknek, vagy fel nem használja azt az Úr a saját rendelése szerint.

A törvény egyértelmű: köteleességek teljesítésére választják a főgondnokot, nem önmagában a jogokkal felruházás céljával.

A Kálvin téri főgondnoki szolgálat középpontjában álló, hogy valójában a presbiterek az egyházközség valódi vezetői. Presbiterekké teljes jogú egyháztagok választhatók. Különösen indokoltá vált, hogy az egyháztagok mind a négy csoportjukban folyamatosan „emlékeztettek” legyenek az egyháztagságból adódóan Krisztussal és a testvéri közösséggel szembeni felelősségükre. A Kálvin téri egyházközséget a központi helye szerint is igazi migrációs folyamatok jellemzik a közösséghez így vagy úgy tartozással. Jelen vannak a gyülekezeti alkalmakon, az istentiszteleteken ugyanis egyrészt az egyetemese, azaz szabadúszó református egyháztagok, akik döntően be nem határolt templomi gyülekezetek között vándorolnak, külön egy helyhez nem kötve magukat. Jelen vannak másrészt a már valóban egyetlen gyülekezet alkalmait látogató, de egyháztagsági nyilatkozatot nem regisztráló, azaz úgynevezett látogató egyháztagok. Jelen vannak harmadrészt az egyháztagsági nyilatkozatot ugyan regisztráló, de fenntartói járulékot névvel nem fizető, például csak perselypénzzel adakozó, azaz úgynevezett támogató egyháztagok; s vannak negyedrészt a teljes jogúság minden feltételét teljesítő, úgynevezett névjegyzékes egyháztagok.

Minden egyháztag Krisztus által elhívott szolgáló kötelezettsége lenne, hogy az egyházkormányzásról felelősen gondolkodjon. Egyházkormányzó egységre képesség szétzilálásában nem lehet egyetlen egyháztag sem közreműködő. Felelőséggel járó kihívás, hogy a választói névjegyzék a holt lelkek társaságához hasonlatossá soha többé ne válhasson. A Kálvin téren 2023. december 31-ével végre konfliktusok nélkül felülvizsgált névjegyzék például az akkor nyilvántartott 811 létszámadathoz képest már csak 289 teljes jogú egyháztagot regisztrált a 2024. esztendőre. A

feltápáskodás jele a megindult visszaépítkezés, a 2025. évre immár nyilvántartott adattal az indulóhoz képest 17 %-os növekedést mutat a nyilvántartottak száma. Kihívás lett és maradt is a szabadúszó, a látogató és a csak támogató egyháztagek megszólítása azért, hogy vállalják fel a teljes jogú egyháztagsággal járó felelősséget, hiszen ez Krisztussal szembeni adósság törlesztése is.

2023-ban egy nagy mozgósítás tette csak lehetővé a lelkészválasztó közgyűlésre hívással a küszöbérték biztonságos átlépését második kísérletre. Az egyháztagek megszólítása azóta is folyamatos. A Református Szellemi Műhely - Kálvin téri kerekasztal-beszélgetések egyik következő alkalmának tárgya és címe is lesz ez így: „A teljes jogú egyháztagság jelentősége és felelősségvállalása.”

Az Egyház, és persze a főgondnok is, a sáfártól megkívánt hűséggel gondoskodik arról, hogy gazdálkodás mindenhol és mindenkor ékes rendben történjen.

A Kálvin téri egyházközség jelentős vállalkozói ingatlanvagyonnal rendelkezik, egy üzletház funkciójú épület tulajdonosa, ezért is köteles volt a presbitérium a tagjai közül gazdasági bizottságot választani. A presbitériumi üléseket az egyházközségben mindig megelőzi a gazdasági bizottság egy vagy több ülése.

A gazdasági bizottság valóban a presbitériumi döntések előkészítésében az egyik legjelentősebb segítője a főgondnok és a lelkipásztor szervező szolgálatának. A bizottsági tagok száma törvényes rendelkezéssel nem szabályozott, indokolt volt azonban, hogy az elnökség tagjai mellett legalább három presbiter tagja legyen, hiszen akkor érvényesül biztosan az egymás ellenőrzésével is járó közös felelősség, az ingatlangazdálkodás műszaki-jogi szakkérdései a „több hozzáértő szem többet lát” válaszaival alapvetően meghatározók az egyházközségi vagyon sorsának alakulásában. Az ingatlanok a legfélétebb világi javai az egyháznak, a velük való gazdálkodásra külön szabályok ezért vannak, a felelősségmegosztás is ezért lehet indokolt.

Egy világi fejjel felelősen gondolkodó ember nem indokoltan gondolja meg háromszor is, vállalhat-e ennyi és ekkora felelősséget hétköznapi hívő emberként? Vagy tényleg bolondnak kell lenni, hogy poétává váljon az ember?

Milyen akkor a jó főgondnok? (Parókia portál 2019. január 14.)

Főgondnoki feladat lett Isten vezetését keresve annak az egységnek a munkálása a szolgáló közösségben, ami valóban segíti minél jobb döntések megszületését.

Az a követelmény, hogy mindennek legyen adott felelőse, egy jól megszervezett vállalatvezetéshez hasonlítana, azzal a nagy bónusszal, hogy e fölött Isten áll.

A gyülekezeti tagokkal ápoltság mellett elengedhetetlen, hogy a lelkipásztor és a főgondnok megbízzanak egymásban.

Hozzá kell járulni, hogy az evangélium üzenetére éhes közösség a misszióra képes közösséggé formálódjon.

Főgondnoknak lenni annyiban kiváltság, amennyiben a felelősség miatt olyan nyomás nehezedik a szolgálatot vállalóra, hogy az már őt is motiválja és építi. Így kell vállalni részt az egyházközség, a presbitérium, a gyülekezet képviselésében (és itt szándékoltnak nem a „vezetésében” kifejezés használt). Az egyházat egyetlen személyével egy vezető csak annyiban vezet, ahogy az maga Jézus.

A főgondnok a mindig a gyülekezeti lelkipásztor mellett álló társ, de nem egyedül, hanem a gondnoktársával egy közösségben. Ez a Kálvin téren az úgynevezett „társfőgondnokság” intézménye a ténylegességével.

A közösségvállalás megvalósítói az egyházközségben: a rendszeres és folyamatos képviselői

munkabédek, a közös étkezésben is megnyilvánuló kapcsolattartás kötetlenségével. Ami azonban a leglényegesebb: a képviselői döntések közös meghozatala csak három azonos szavazattal érhető el, nincs így „leszavazási eredmény”. Esetleges konfliktushelyzet feloldása is csak egy közösségben lehetséges.

Az egység a megmaradás és a megújulás feltétele volt az egyházköztségben is. A megújuláshoz nem volt szükség egyházközségi konferenciára, elegendő volt az, hogy figyeljünk egymásra, megértsük egymást, de ami a legfontosabb: szeressük egymást.

Szükséges lett a bizalom erősítése egyházközségi szolgáló közösség egészében. A főgondnoki szolgálat rendeltetése az is, hogy ezt az egységet munkálja. A Kálvin téri megújulás alapja csakis a szereteten alapulóan elért egység lehetett.

A főgondnoki szolgálat része lett az egyházközség keretein belül az olyan belső terek megszervezése, ahol keresztyén küldetésünk lényegéhez tartozó kérdésekről kötetlenül, akár kávéházi terepet és hangulatot formálva beszélhetünk, hiszen minden gyülekezet valóban egy szellemi-lelki műhely.

A főgondnoki szolgálat mégsem bolonddá válás lesz, ha sikerül igazság hatalmának védelmi vonalát úgy a gyülekezeti hajó köré építeni, ahogy egyébként egyedül az képes csak megvédeni a testvéri közösséget a világi hatalmi tényezők igazságának csalárdságaival megtöltött torpedóktól.

Ahogy a teljes jogúsággal minősített egyháztagság sem a valamivel többhöz jutást jelenti, ugyanúgy kizárólag a teherhordásban és felelősségvállalásban előjárást jelenti a főgondnoki tisztség elvállalása, a lemondásokkal, vívódásokkal, időzavarral, lelkiismereti számonkérésekkel, de ha ezzel egy gyülekezeti hajó fenntartható marad a süllyedő világhajó mentőcsónakjaként, akkor majd valóban mindent megelégtető érzés lesz kimondani, Vörösmarty Gondolatait szabadon áthangszerelve:

„Előttünk egy egyházközségnek sorsa állt, de azt kivívtuk a mély süllyedésből, s a lelki harcok tiszta sugaránál olyan magasra tettük, ahogy azt lehetett, ezért mondhatjuk térvén őseink porához: köszönjük élet áldomásodat, ez jó mulatság, férfimunka volt.”